

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt

Licijska knjižnica,
Ljubljana

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 120 D, za pol leta 60 D, za četrt leta 30 D, mesečno 10 D, za inozemstvo 150 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VI.

LJUBLJANA, dne 1. februarja 1923.

STEV. 13.

St. Kukla:

Kako je treba čitati bilance delniških družb.

(Nadaljevanje.)

V prejšnjem poglavju smo naredili zopet korak naprej. Prišli smo pri razmotrivanju bilance do novega vprašanja — vprašanje likvidacije družbe.

V dosedanjih člankih smo govorili po večini o starih družbah. Danes bomo govorili o bilanci neke nove družbe. Znano je, da se družba po prvi bilanci ne more tako dobro oceniti, ker mora vsako novo podjetje odstraniti gotove zapreke, katere ovirajo nje delo in ne dopu-

ščajo takšen razvoj obrata, da bi zamoglo izkazovati velik dobiček.

Ker je bilanca, o kateri bomo sedaj govorili, zelo karakteristična za naše nanovo ustanovljene družbe in ker kaže razne slabe strani vseh novih podjetij, se hočemo z njo dalje časa pečati.

Da prihranimo prostor, bomo si že v naprej uredili poedine postavke po pravilih naših bilančnih primerov.

Bilanca.

Investirani kapital:				
Zgradba, oprava, zemljišče in ind. tir	1,125.000			
Inventar	55.077,81	1,180.097	81	
Prometni kapital:				
Gotovina				
blaganje	104.603,74			
Pošt. č. urad	230.365,13			
Vred. papirji	5.000			
Devize	53.836,92			
Dolžniki	2.263.505,91			
Blaog	1.906.906,42	4.564.218	12	
		5,744.315	93	
Lastni kapital:				
Delniška glavica	250.000			
Tuji kapital:				
Rezevze	75.000			
Upniki	5,405.550,62	5,480.550	62	
Dobiček:	13.765	13.765	31	
		5,744.315	93	

Na delniško glavico od 250.000 dinarjev izkazuje družba čisti dobiček Din 13.765,31, t. j. 5½%. Ta rezultat bi bil, če vpoštevamo razne težkoče pri prvem poslovnem letu, zelo zadovoljiv.

Rezerv dosedaj družba nima. Ne vemo, ali se bo dobiček že prvo leto razdelil med delničarje, vsekakor bi bilo bolje, da porabi ta dobiček za osnovanje kaknega rezervnega fonda.

Ze na prvi pogled nas iznenadi na strani pasive velika razlika med lastnim in tujim kapitalom. Obveznosti družbe so okoli 22krat večje kakor nje lastna sredstva. Izraženo v odstotkih znači, da predstavlja od celokupnega kapitala, s katerim družba dela, le 4½% nje dolgove.

Lastni kapital družbe, skupno z izkazanim dobičkom znaša 263.765 dinarjev 31 para, napram investicijam Din 1,180.097,81. Investicije družbe so torej 4½krat večje kakor lastni kapital, ali izraženo v odstotkih: lastni kapital družbe je zadostoval samo za nabavo 22% družbinih investicij, medtem ko se je za ostalih 78% moral uporabiti tuj kapital.

To razmerje kakor tudi razmerje med lastnim kapitalom in dolgovanjem družbe kaže, da je družba še daleč od tega, da bi se ji zamoglo reči, da temelji na dobri podlagi.

Razmerje med investiranim in prometnim kapitalom izgleda še dosti povoljno. Investirani kapital znaša Din 1,180.097,81, prometni kapital Din 4,564.218,12, ali v odstotkih: v investicije je naloženih okrog 21% vseh denarnih sredstev, medtem ko je ostalih 79% porabljenih kot prometni kapital.

Pustimo za enkrat to vprašanje ter se vprašajmo, kakšno bi bilo vprašanje likviditeta te družbe.

Preden bomo primerjali poedine postavke pasive in aktive, ki služijo za njih pokritje, ugotovljamo nekaj. Družba se je zelo potrudila, da nudi v bilanci čimvečji izgled

likviditeta ter izkazuje 31. decembra:

na gotovini . . . . Din 104.603,74
na naložbah pri
pošt. ček. uradu . . Din 230.365,13
Skupaj . . Din 334.968,87

takoj razpoložljivih v gotovini v blagajni in pri čekovnem uradu.

Cela delniška glavica znaša Din 250.000. Gotovina Din 334.968,87 predstavlja napram taki delniški glavici malo preveč likviditeta!

Možno, da imponira taka gotovina onemu, ki nima pojma o bilanci, pa je zadovoljen, da vidi v bilanci le velike številke. Onemu pa, ki zna te mrtve številke oživetiti tako, da mu kažejo v resnici poslovanje družbe, pa kažejo te številke vse nekaj drugega.

Prvič: pri delniški glavici 250.000 dinarjev držali si naložbo pri pošt. čekovnem zavodu znesek 180.000 dinarjev, je neracionalno! Upniki, v iznosu Din 5,480.550,62, gotovo ne dajo družbi svoj denar zastonj na razpolago.

Pod to postavko je gotovo tudi bančni kredit, za katerega je morala plačati družba za časa bilance najmanj 12% obresti, če ne več. Medtem si drži družba istočasno pri pošt. čekovnem uradu naložbo, za katero dobiva jedva 2% obresti. Ali bi ne bilo racionalneje, da založi družba teh Din 920.000 pri svoji banki? Dosegla bi pri tem korist iz dveh strani: prihranila bi si najmanj 10% na razliki obresti, a zraven tega bi izkazala za to vsoto manjši saldo upnikov. Ne verujemo, da bi družba postopala tako neracionalno tudi med letom, ampak domnevamo, da je inscenirala tako visoko številko pri čekovnem uradu samo koncem leta, da bi s tem svojo bilanco »polepšala«.

Kakor v prejšnjih bilancah, tako je tudi v tej bilanci postavka »upniki« nerazdeljena in brez vsakih specifikacij. Zanimalo bi nas vedelo, koliko od navedenih dinarjev

5,480.550,62 znašajo dobavitelji in drugi, katere običajno razumemo pod »upniki«, a koliko znaša bančno posojilo! Bančni kredit je morda vezan po kakem dogovoru na dalje časa, medtem ko pri ostalih upnikih tega običajno ni.

Poglejmo si po tej kritiki bilance nje likviditet, bomo videli, da pridemo kmalu h koncu. Za kritje družbenega dolga bi se moralo ne samo realizirati vse ono, kar smo v bilanci stavili pod »prometni kapital«, nego tudi ono, kar je navedeno kot investicija. Mirnim srcem in brez vsakega prefiravanja lahko trdimo, da je veliko vprašanje, ali bi v slučaju krize ali pa padca cen aktive družbe zadostovale za kritje obvez. Kako bi pri tem izšli delničarji? Najbrže praznih rok! —

Kakor smo že omenili, obstoja družba iz zadnjega časa. Teško, da so nje imovinski objekti v teku leta poskočili v ceni tako, da b. predstavljali večjo korekturo v prid družbe.

Ta bilanca je povsem karakteristična za večji del delniških družb, osnovanih v zadnjih letih širom naše države.

V čem obstoja glavna slabost družbe? — Nedostatek lastnega kapitala na eni strani, a na drugi tendenca uprave, ki hoče kolikor mogoče razširiti poslovanje družbe, pa dela nad lastnimi sredstvi! V sled tega pride družba v nerazmerne obveze, za katere bi ne mogla pri najmanjšem potresu odgovarjati.

V tem slučaju smo narezali zelo važno vprašanje. Družba je vedela, da si nabavi 22krat večjo vrednost kakor znaša njen lastni kapital, in to še v teku prvega leta svojega obstoja, ko še ni mogla biti tako znana, da bi se ji dalo toliko kredita brez vsakega stvarnega kritja. Od kje potem ti milijoni? Ali so jih dale naše banke ali kdo drugi? Na podlagi česa?

Iz bilance same na žalost ne moremo o tem ničesar posneti. Zato pa tudi na to vprašanje ne moremo dati nobenega odgovora. Morda še naletimo v enem prihodnjih poglavij na to vprašanje.

(Dalej sledi.)

Ivan Mohorič:

Povojni razvoj in sedanje stanje trgovstva v Sloveniji.

(Dalej.)

Opetovano se je že zahtevalo, da naj bi se trgovina z lesom koncesionirala, odnosno vsaj vezala na dokaz usposobljenosti, toda brez uspeha. Kakor vidimo, tudi niso bile obrtne oblasti najmanj vzdržne pri izdajanju obrtnih listov za lesno trgovino. Res je, da bo posredovalna trgovina, ki jo je prinesla sedanja navidezno sijajna konjunktura, zopet morda v najkrajšem času izginila s površja, ker ne bo vzdržala neprestano se pojavljajočih kriz. Znak, da je to morda že v najkrajšem času pričakovati, je naglo izpreminjanje stanja, prijavljanje in odjavljanje. Od začetka julija 1921 do konca julija 1922 je bilo 467 prijav in 206 odjav trgovine z lesom.

Na tretjem mestu v trgovski statistiki stoji branjarija z 771 člani. Branjarija je primitivna začetna stopinja trgovine, ki ni vezana na nikako strokovno usposobljenost. Iz tega obsega pa se je pri mnogih posameznikih razvila tekem let, posebno sedaj po vojni, po

svojem obsegu do veletrgovine. Ko se je vršila v letu 1919/20 revizija obrtnih listov, se je ugotovilo več veletrgovin, ki so imele še vedno obrtne liste za branjarijo, izdane pred 30 in še več leti, ki jih lastniki niso v pravem času premenili.

Relativno največje je število branjarij v Ljubljani, kjer dosega 166 branjevcev, potem je sodnji okraj Ljubljanska okolica s 117 branjevci, celjska okolica s 101, Kranj, Maribor mesto in Maribor okolica s po 60 branjevci, najnižje število pa jih imamo v slovenjegraškem in litijskem okraju, in sicer po 4 branjevce.

Podoben povojni pojav je sejmarsstvo, ki je reprezentirano s 463 obrtnimi listi. Sejmarsstvo prijavljajo ljudje v vedno večjem številu, ker so se vsled vojne navadili nomadnega življenja, da romajo s kraja v kraj in s sejma na sejm. V letu 1921/22 je v dvanajstih mesecih bilo v Sloveniji 314 prijav sejmarskega obrta in 179 odjav, tako da znaša prirastek 135. Največje je število sejmarscev v Ljubljani, kjer jih štejemo 129, potem v kranjskem okraju 72 in v celjski okolici 51. Najmanjše število pa jih imamo v ptujski okolici in Ljutomeru, in sicer po 2 in v Konjicah pa 1.

Sejmariji delajo domačim trgovcem s stalnimi obratovališči veliko škodo, ker lovijo ob sejmih navno kmetijsko ljudstvo, ki si dopada s tem, da »zgliha« ceno. V zadnjem času se pojavlja vedno večji pritok sejmarscev iz Hrvaške na naše sejme, posebno na vzhodno Štajersko in Dolenjsko, v Prekmurju pa poleg tega še mnogo Madžarov in Avstrijcev, ki nemočno sejmarijo. Glede krošnjarjev, ki že dve leti grasirajo po celi Sloveniji kot kobilice, nimamo nobenih statističnih podatkov. Dejstvo je, da nam krošnjariji ne delajo časti in da bi brez njih lahko dobro izhajali.

Nadaljnje številčno močno zastopane stroke so trgovina z živino s 364 in trgovina z železnimi pridelki s 326 stranikami. Trgovina z živino je postala predlanski, ko so bile odpravljene prohibitive izvozne carine na živo živino, zelo ugodna konjunkturalna stroka. To se je takoj pokazalo na prijavah. V enem letu je znašalo število prijav za trgovino z živino 190 in odjav 114, torej za okrog 50% sedanjega števila trgovin z živino. Razen tega je bilo prijavljenih trgovin z živo in zaklano živino 54, odjavljene 3 in v trgovini s konji 50 prijav in 7 odjav. Obrt se je po večini omejevala na krajevno posredovanje, mešetarenje in prekupčevanje za večje izvozne tvrdke, posebno pa za inozemce. Največje je število trgovcev z živino v kamniškem okraju, kjer znaša 50, potem v mariborski okolici 36, celjski okolici 34, ptujski okolici in v Kranju po 32, najmanjše pa v konjiškem okraju, 2. Število prekupčevalcev z živino presega dejansko potrebo in ako bi bila ta važna aprovizijska in izvozna panoga primerno strokovno organizirana, bi zadostovala ena desetina tvrdk. Trgovina z živino je zelo riskantna, ne samo radi občutljivosti predmeta, ki mnogo trpi vsled sedanjih nerednih transportnih razmer, marveč predvsem vsled vedno menjajočih se valutnih odnošajev in izvoznih ter uvoznih prepovedi, živinskih boleznih in veterinarskih predpisov, in mnoge naše ugledne tvrdke so pretrpele vsled tega v

zadnjih letih mnogomilijonske izgube. Zato se je tudi glavna smer izvoza hitro menjavala, najprej v Avstrijo in Italijo, potem v Nemčijo, nato zopet na Češko. Inozemske trdke so prevzemale naše blago povečini le v komisijo in so se izogibale fiksnim nakupom.

Trgovina z deželnimi pridelki zaznamuje tudi velike izpremembe. Število prijav in odjav od julija 1921 do konca julija 1922 skupaj znaša mnogo več kakor znaša število obstoječih trgovcev koncem leta 1922. K 250 prijavam imamo 118 odjav, torej znaša prirastek 132 tvrdk, t. j. nad 50 odstotkov.

Važna stroka so komisije in agenture. Prvi so naši domačini posvečali vse premalo pažnje. Agentura zahteva mnogo gibčnosti, dobrih informativnih zvez in strokovnega poznanja poslovanja posameznih strok. Pred vojno so se z agenturami pečali skoro samo Nemci in inozemci in še danes se domačini premalo posvečajo tej važni stroki. Inozemski konzulati stalno iščejo naslove tuzemskih agentur in interesov za zastopstva raznih inozemskih tovarn za celo našo državo, odnosno za posamezna področja, in bi bilo želeli, da bi naši zmožni ljudje razvili agentursko poslovanje, ki sedaj ni več vezano na koncesioniranje, kakor je bilo leta 1920 in 1921., ko je bila naša pokrajinska vlada z namenom, da bo na ta način omejila verižništvo, vezala izvrševanje agenturske obrti na koncesijo. V največjih slučajih po prevratu so verižniki prijavljali agenture, da so tako brez rednega obračevališča in skladišča in nekontrolirano verižili. Blago se je zadrževalo v vagonih, reekspediralo iz kraja v kraj in v skladiščih raznih špedicijskih tvrdk. Agenture so leta 1919. rastle kot gobe po dežju. Sedaj je ta konjunktura očitno minila, ker odprava koncesije ni imela skoro nobenega vpliva na prijavljanje.

V mnogih slučajih so agenture spojene s komisijami. V Ljubljani jih štejemo 59, v Mariboru 23, celočno pa 112. V dobi od julija 1921 do julija 1922 jih je bilo prijavljenih v celi Sloveniji 20 komisijskih trgovin in odjavljenih 10 in trgovskih agentur prijavljenih 23, odjavljenih 20.

Dve nadaljnja močni skupini trgovstva sta: trgovci z živili v ožjem pomenu besede in trgovci s pijačami. V prvo skupino, ki šteje v Sloveniji 357 tvrdk, štejemo vse delikatesne tr-

govine in drugo nadrobno prodajo živil na trgu in gotovih živilnih predmetov. Ta stroka je po vseh okrajih sorazmerno razvita. Največje število jih imamo v Ljubljani, in sicer 86, potem v Mariboru 35, v Ljubljanski okolici 47 itd. Prijav v zgoraj naznačenem razdobju je bilo v Sloveniji samo za trgovino z mesnimi izdelki 54, odjav 52.

Med trgovine s pijačami štejemo trgovce z vinom na debelo in drobno, s pivom, z vinom v zaprtih steklenicah, z žganjem itd. Ta skupina šteje 483 tvrdk, in sicer: v Ljubljani 21, v ljubljanski okolici 42, v ptujski okolici 46, v ljubljanski okolici 30 itd. V dobi od 1. julija 1921 do 31. julija 1922 je bilo prijavljenih 128 tvrdk trgovine z vinom in pivom in odjavljenih 78, tako da znaša prirastek 50 tvrdk. Trgovina z vinom in pivom v zaprtih steklenicah pa nazaduje, in sicer se je zmanjšalo število pri prvih za 26, pri drugih pa za 30 in pri obrtih za prodajo obeh pijač za 43. Še bolj je nazadovala prodaja žganja in alkoholnih pijač v zaprtih steklenicah, in sicer za 89. (Dalje sledi.)

Ivan Renčelj, obratni asistent.

Sredstvo za povzdigo narodnega gospodarstva.

(Nadaljevanje.)

To je kratek posnetek iz omenjenega poročila. Vodstvo delavnice je moralo biti izvanredno marljivo, da je moglo doseči v tako kratki dobi take neverjetne uspehe. Vsekako so morale biti predpriprave za uvedbo sistema že pred uvedbo skoraj dovršene, česar pa poročilo ne omenja.

Nemci so ponosen narod, kateri ne prizna tako izlahka kakemu drugemu prvenstva v kaki stvari. Med Nemci je bilo še pred Taylorjem znanstvenikov, ki so se bavili z vprašanji, ki so predmet njegovega sistema. Zato je tem značilnejše, ako piše izdajatelj nemške prireditve omenjene knjige »Primer of Scientific Management« sledeče:

Tudi znanstveno poslovanje je po ideji staro. Odkar obstoji v obče pojem delo, je veljalo stremenje, doseči po možnosti mnogo z možno malim potroškom sile. Tako ne pravi Taylor ničesar novega, ko formulira temeljni pojem sistema kot stremenje po največjem prospetanju delodajavca in delojemavca. In vendar nimajo prav oni, ki govore, da mlati prazno slamo. Kar hoče Taylor, to so hoteli že vsi ljudje, vsi so to poskušali na svoj način z več-

jim ali manjšim uspehom. Ampak on je šele prvi, ki poskuša vse te poskuse in vse misli, ki so dosedaj delovale na tem problemu, kateri uvršča točko na točko, kateri postavlja sistem. In v tem leži novost, nezaslišano, kar utegne biti za industrijo podobnega prevratnega pomena, kakor izum parnega stroja.

Kakor evangelij se glase Taylorjeve besede, katere je govoril svojim učencem in naslednikom:

»Ampak eno ostane in mora ostati, to je temeljna misel, ki me je vodila od vsega početka pri mojem delu, to je utemeljujoče spoznanje, ki nas edino povede naprej:

Resno in pošteno stremenje po zboljšanju odnošajev med delodajavci in delojemavci, težnja po odpravi nasprotstva med obema strankama, katere se moramo neomajano držati.

Mi hočemo dvigniti gospodarnost naših obratov, kjer upravljamo naše najboljše sile. Kaj povzroča glavni del našega potrošnega proračuna? Stalno, ugonobljajoče, tajno in odprto vojno stanje med upravo naših naprav in delavstvom, katere bi morala vendar imeti oba enaki interes na svojem dobrotitju.

Pridobite si prijateljstvo vašega delavca in to prijateljstvo naj bo pošteno in iskreno mišljeno. Šele tedaj, ko bo obvladal vaš obrat ta duh, ko bode dokazali vašemu delavcu z dejstvi, da je vaš hasek tudi njegov hasek, vam bo prostovoljno in neprisiljeno in brez odpora pomagal provesti načela znanstvenega poslovanja.

Nobena novost ni bila še sprejeta z odprtimi rokami. V človeku tiči dobra porcija konservativnosti in je radi tega proti novostim nezaupljiv, odporen in često celo sovražen, ako se pridružijo temu še drugi nagibi. Prve tkalne stroje so delavci razbili, isto tako prvi parni stroj. Proti železnicam je vladal največji odpor v vseh slojih. Isto tako je zadelo tudi Taylorjeva ideja na silen odpor pri delavcih in tudi pri podjetnikih. Ampak o pravilnosti svojih načel je bil Taylor tako globoko prepričan, da se ni ustrašil nobenega truda in ovire v zasledovanju svojega cilja.

O znanstvenem poslovanju je menil: »Kakor so stopili na mesto empirizma fizikalni in mehanski zakoni, na podlagi katerih gradi tehnik stroje in zgradbe z najmanjšo porabo materiala in s skoraj nezmojljivo sigurnostjo, tako bo

zavzelo v bodočnosti tudi znanstveno poslovanje mesto dosedanjih nestalnih, od delavca na učenca prenešenih pravil (Fausregell). Znanstveno poslovanje se bo poučevalo na visokih šolah, kakor se poučujejo sedaj druge tehniške vede. Ugotovile se bodo splošno veljavne norme o času in gibanju, ki sta potrebna za izgozovitev kakkega dela, o obratnih in premičnih hitrostih strojev za vezanje različnega materiala itd. Marsikaj od tega se je do danes že izpolnilo. Na visokih šolah v Združenih državah tvori znanstveno poslovanje predmet predavanj. Pravila o vezanju kovin nam je podal Taylor sam v svoji knjigi »On the art of cutting metals«. Na tem je delal v presledkih skoraj 30 let. V tem času je v svrhu ugotovitve najugodnejšega načina za vezanje kovin razvezal 400.000 kg jekla in železa. V ta čas spada tudi njegov izum samokaljivega jekla, ki ima to lastnost, da ostane do temperature 600 stopinj še vedno trdo, kar omogoča uporabo veliko večjih vrtilnih hitrosti strojev pri rezanju tudi trdih kovin in s tem ogromne prihranke na času.

Casovne in gibne študije in tozadevne normalizacije so tudi silno napredovale, dasi se ne nahajamo še v idealnem položaju, da bi si mogli nabaviti o tem tabele in razpredelnice za vse slučaje. V nemški državi n. pr. obstoji »Ausschuß für wirtschaftliche Fertigung« (odbor za gospodarsko izdelovanje), ki se bavi z ugotovitvijo normalij in razpolaga že z lepim številom teh delavnih pripomočkov, katere si lahko vsakdo nabavi. V zalogi društva nemških inženjerjev pa je izšla knjiga »Wie macht man Zeitstudien« (kako opravljamo časovne študije) za točno določitev pravilnih kosovnih mezd v strojnih tovarnah.

Sila dejstev je tudi prej odprno delavstvo prepričala, da so bila zgolj hujskanja ali nepoučenost njihovih organizacij, ko so trdile, da pomenja Taylorjev sistem še hujše izžemanje delavcev na korist podjetnika. American federation of labour, torej delavsko združenje, je temu nasproti ugotovilo junija meseca leta 1919.: »Zvišanje industrijskega proizvodnje kot posledica znanstvenih raziskav je važen činiatelj v boju, ki postaja z vsakim dnem silnejši, za izboljšanje življenjskih pogojev delavcev.«

Pa tudi pokret v Nemčiji in drugod kaže, da delavci niso več nasprotniki tega delovnega sistema. Njihova glasila se sicer ne zavze-

LISTEK.

Gustav Freytag.

Dati - Imeti.

(Nadaljevanje.)

»Ti si, Itzig!« zakliče Anton, ne posebno vzradošen nad tem nepričakovanim snidenjem. Itzig ni bila nikaka posebno lepa prikazen; koščen, bled, z rdečkastimi lasmi, oblečen v star jopič in strgane hlače, je nudil zanimivejšo sliko za oči kakage orožnika, kakor za druge popotnike. Bil je iz Ostrave, sošolec Antonov na osnovni šoli. V teh šolskih letih se je Antonu večkrat nudila prilika, da se je zavzel za tega judovskega dečka in ga varoval pred napadi razposajenih součencev. Ni ga ščitil iz simpatije, ampak edino iz sočutja, ker ga je bolelo, ko je videl, koliko mora dečko prestati. Itzig pa se je tudi izkazoval hvaležnega Antonu za to uslugo, namreč tako, da mu je smel Anton pomagati pri nalogah in deliti z njim maslene žemlje. — V poznejših letih sta se le redkokdaj videla.

»Ljudje pravijo, da greš v glavno mesto, da se priučiš trgovini,« nadaljuje Itzig. »Tudi jaz grem v mesto, najhi hočem svojo srečo.«

Nevoljen vsled predrznega nagovora in vsled zaupljivega tikanja, odvrne Anton: »Tedaj pojdi za svojo srečo in ne ustavlaj se pri menil«

»Se nič ne mudi,« odgovori Itzig malomarno, »počakati hočem, da pojdeš tudi ti, če te seveda ni sram moje obleke.« Z nevoljo je sprejel Anton spremstvo. Vrgel je še en pogled na grad in molče korakal nato dalje po cesti; Itzig mu je sledil v razdalji pol koraka. Slednjic se obrne Anton in vpraša po lastniku gradu.

Itzigu, ki je bil prijatelj grajskega konjskega hlapca, so bile razmere plemenitaša precej dobro znane. In tako je pripovedoval Antonu, da ima baron le dva otroke, nasprotno pa čredo izvrstnih ovac in veliko nezadolženo posestvo. Sin obiskuje šolo v mestu. Ko je opazil, da ga Anton z živim zanimanjem posluša, pravi knočno: »Ako bi rad imel to posestvo, ti ga jaz lahko kupim.«

»Hvala,« odvrne Anton hladno; »baron ga ne proda, kot si mi že prej povedal.«

»Če bi ne hotel prodati, se ga prisili k temu,« zakliče Itzig.

»Ravno ti si pravi mož za to!« pravi Anton.

»Jaz ali kdo drugi, je vseeno. Je namreč na svetu neki recept, po katerem se lahko vsakogar prisili k temu, česar on sam noče. Skrivnost je to, za katero jih le malo vé. Kdor pa vé zanj, postane velik in bogat kot Rothschild, ako namreč dovolj dolgo živi. — Če grem zdaj v mesto učiti se, grem s tem namenom tja, da najdem to vedo, ki stoji

napisana v listinah. Iskal bom te listine, dokler jih ne najdem.«

Anton pogleda svojega sopotnika od strani, kot pogledamo človeka, katerega razum ni več v pravem redu, in mu pravi sočutno: »Ne boš jih nikjer našel, ubogi Itzig.«

Itzig pa nadaljuje, zaupno se približevaje Antonu: »Kar ti zdaj povem, ne pripoveduj nikomur. Listine so bile v našem mestu; neki umirajoči berač jih je izročil nekemu našemu meščanu, ki je molil ob njegovi smrtni postelji. Meščan je postal z njihovo pomočjo mogočen mož.«

»In ti poznaš moža, ki ima listine?« vpraša Anton radovedno.

»Tudi če vem zanj, ga ne povem,« odvrne Itzig zvito, »toga recept bom našel. In če hočeš imeti baronovo posestvo, njegove konje, krave, tistega zelenega pičca in njegovo hčerko, ti vse preskrbim kot svojemu staremu prijatelju.«

Anton je bil ogorčen nad predrznostjo svojega spremljevalca. »Pazi se, da ne prideš na vislice. Zdi se mi, da se jim že zdaj približuješ,« pravi jezen in se odstrani na drugo stran ceste.

Itziga ta dobri svet očitno ni dosti vznemiril, kajti žvižgaje je mirno nadaljeval svojo pot. Knočno sta utihnila oba in prehodila zadnjo miljo brez besedice.

3.

Plemeniti Rothsattel, lastnik posestva, o katerem sta razpravljala naša dva znanca, je spadal med tisto pečico ljudi, katerih ne samo svet, ampak ki se tudi sami štejejo srečnim. Služil je kot častnik v gardnem polku in bil na glasu kot popolen plemenitaš in kavalir. Po poroki z revno dvorno damo se je umaknil na svoje posestvo na deželo, kjer si je udobno uredil življenje. Bil je pošten mož, lepe postave in gostoljuben. S svojo ženo, katero je iskreno ljubil, je imel dva otroke, ki sta izpopolnjevala njegovo srečo; sin se je nameraval posvetiti vojaškemu stanu, hčerka je imela ostati še nekaj let pod okriljem matere, preden bi stopila v svet.

Kakor navadno, so se tudi danes sukale baronove misli okrog bodočnosti njegovih otrok, ko se je vračal na svojem vrancu po kostanjevem drevoredu s travnikov proti gradu. Oblački skrbi, ki so se med premišljevanjem nabrali okrog njegove duše, so se v trenutku razpršili, ko je zagledal pred seboj plapolajočo obleko svoje žene, ki mu je s hčerko hitela nasproti. Skoči s konja, poljubi svojega ljubljenega otroka na čelo in pravi za dovoljno svoji ženi: »Izvrstno vreme imamo za košnjo, oskrbnik trdi, da nismo pridelali še nikdar toliko mrve kot letos.« (Dalje sledi.)

majo za uvedbo sistema, vendar pa ga ne odklanjajo. In to je jako značilen pojav, ker nam kaže, da so počeli tudi delavci pravilno ocenjevati delovni sistem na znanstveni podlagi in da so se otresli prvotne nezaupljivosti do istega.

(Konec prihodnjic.)

Automat

(tudi na električni pogon).

The Rex Co, Ljubljana.

M. Savič:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

80. Industrije, ki so potrebne za narodno obrambo.

Industrije, ki delajo za narodno obrambo, se lahko deli na vojno industrijo in na ostale industrije.

Vojna industrija je najvažnejši del industrije za narodno obrambo, ker izdeluje neposredno vse predmete vojne opreme, kakor topove, lafete, vozovje, puške, nože, streliva, avtomobile, aeroplane, jahalno opremo, ladje itd. Potreba na teh produktih za našo narodno obrambo je tako velika, da omogočuje pri nas rentabilno snovanje lovarn najmodernejših in najdovršenejših oblik, ki bi sedaj neposredno izdelovale te predmete. Krije potreb na tem blagu za našo ljudstvo omogočuje zgradbo mnogoštevilnih tovarn, ki bi se dale za slučaj vojne z malimi popravili uporabiti za izdelavo vojnega materiala.

Javna narodna varnost v mirnih časih in skrb za narodni obstanek za slučaj vojne zahtevata, da se zgradijo čimprej in sicer v dovoljnih množinah v sredini države; da jih zgradi država ali pa izjemoma država s soudeležbo naših državljanov s popolnim izključanjem tujcev brez razlike kdo da so; kakor tudi, da se osnujejo vse industrije, ki so jim potrebne, da jim dobavljajo surovih in polpredelanih materialov za njih fabrikacijo.

Ogromno važnost te industrije je pokazala najbolj nazorno vojna vsem in vsakomur, posebno pa nam, tako da o tem ni treba govoriti. Iz tega izhaja tudi neizbežno potreba, da se ta industrija čimprej v državi razvije. To industrijo je treba osnovati v zadostnem razmerju za vojne potrebe, bodisi da obratuje sedaj neposredno, ali pa da bi mogla obratovati za slučaj vojne. Neposredno one industrije, ki take vojne predmete izdelujejo, kakor tudi one, ki bi se dale v vojnem času z malimi izpremembami uporabiti v to svrhu.

Ravnotako jasno je, da se taka industrija ne sme snovati na državnih mejah, kjer bi sovražnik lahko oviral njeno obratovanje ali pa jo uničil in onemogočil obrat ravno tedaj, ko bi bila najbolj potrebna. Iz tega razloga je treba tudi že obstoječe tovarne, ki bi bile primerne za svrhe narodne obrambe, preseliti v sredino države. Vojne izkušnje v Rusiji so pokazale, da se ne sme dovoliti tujcem izdelavo vojne opreme v državi; zadostuje, ako navedemo kot primer, da je v začetku uspešne Brusilove ofenzive naenkrat zletela v zrak Putilova tovarna vojnega materiala, ki je bila v tujih rokah, in znano je, kaj se je potem dogodilo. Čuvajmo torej našo narodno kožo pred tujci. Najboljši dokaz za to, da nam tujci niso v to svrhu potrebni, je to, da smo v Kragujevcu izdelovali artiljerijsko in topovsko municijo, in sicer boljše in zanesljivejšo ter za polovico cenejšo, kakor pa je bila ona, ki smo jo kupili v inozemstvu.

Ker je v slučaju vojne potreba, da se upreže celo industrijo, da dela za narodno obrambo, je treba, da ima vojaštvo čim več teoretično in praktično izvežbanih sposobnih ljudi, ki bodo v vojni dobro izvršili

to organizacijo. Ljudi za to službo se dá izobraziti edinole v državnih vojnih delavnicah.

Najboljši dokaz za to, da tuja podjetja ne trpijo naših ljudi in da jih niti ne želijo pri nas nastaviiti, niti za nas izobraziti, je borsko društvo, kjer so razen enega tajnika Srbijanca vsi ostali uradniki in mojstri Francozi. Isto vidimo v vseh tujih podjetjih v celi državi. Vsled tega je absolutno potrebno, da osnuje država sama in kjer pa sama ne more, naj osnuje v zvezi z državi vdanimi državljani ali pa s pomočjo njih samih, industrijo za vojno opremo.

Popolnoma razumljivo je, da je bistven predpogoj za obratovanje vojne industrije v mirnih dobah in v vojni, da so ji zajamčene industrije in kulture, ki ji dobavljajo material, ki ji je potreben za predelavo.

Ko smo napravili ta uvod, pridimo k pregledu, kakšne industrije imamo in kakšne moramo še osnovati.

Za izdelavo vojne opreme iz železa in jekla je treba imeti v državi proizvajalce, ki so v stanju, da krijejo potrebo:

1. surovega železa (visoke peči);
2. varilnice in topilnice kovnega železa in jekla, kakor tudi njih valjarne in izvlačnice za izdelavo železa v palicah, ploščah, pločevini in žicah;

3. livarne za železo in jeklo, kakor tudi kovačnice in stiskalnice in
4. posebne delavnice za izdelavo posameznih predmetov vojne opreme.

Za sedaj obstojajo samo visoke peči v Varešu, ki pa ne morejo kriti potrebe. Treba je zgraditi visoke peči v Prijedoru, kakor tudi tovarne in varilnice za železo in jeklo ter valjarne in izvlačnice in to bi morala napraviti država s pomočjo domačega kapitala s tem, da bi Vareš nacionalizirala.

V to svrhu pa je potreba, da se reši vprašanje pridobivanja koks v tuzemstvu. Take naprave v Prijedoru bi dobavljale železo in jeklo v palicah, plošče, pločevino in žico. Obstoječe varilnice in valjarne na Jesenicah in v Ravnah pri Guštanju je treba nacionalizirati ter z državno pomočjo preseliti v Prijedor. Obstoječe varilnice in valjarne v Zenici pa je treba nacionalizirati, povečati in dovršiti za izdelavo pločevine, tračnic, plošč in vsakovrsne žice. V Prijedoru je treba zgraditi z domačim kapitalom delavnice za izdelavo kovanih in stiskanih strojnih delov ter delov za vagonne in železnice. Ta nacionaliziranja bi izvršila država v zvezi z domačim kapitalom. Država bi v družbi z našimi bankami osnovala akcijsko družbo, katere delnice bi bile deponirane pri Narodni banki in bi se smele prenašati na drugega samo z odobrenjem upravnega sveta podjetja.

Livarno za železo in jeklo za potrebe izdelave vojne opreme, kakor tudi delavnice za topove, strojne in navadne puške in nože mora država prevzeti v lastne roke. Vojno tehnični zavod v Kragujevcu bi se pridržal za popravila in za izdelavo onih predmetov, ki jih izdeluje sedaj, novi arzenali pa bi se zgradili v okolici Prijedora, Užic in Zenice. Treba je podpirati privatno industrijo za izdelavo pušk v Kranju in razviti čim najbolj puškarsko šolo v Kranju. Podpirati je treba vsako tovarno za izdelavo pušk in streliva v tuzemstvu.

Za izdelavo ladij in čolnov mora država ohraniti, razviti in izpopolniti arzenal v Tivtu, da bi omogočila osnovanje nove trgovske ladjedelnice nekje v zaprtim in za vojno ugodnem zalivu, ker je ladjedelnicca v Kraljevicu le za topovski strel oddaljeno od Italije in je vsled tega za delo za obrambene svrhe ne-prikladna.

Izdelavo avtomobilov in tankov je treba podpirati s subvencijo in s carinsko tarifo ter s stalno državno nabavo. Treba je podpirati snova-

nje privatne industrije, ki bi imela sedež v sredini države.

Izdelavo aeroplanov je treba prepustiti državi, pač pa je treba podpirati s subvencijo in s stalnimi zadostnimi nabavami izdelavo vseh vrst bencinskih motorjev v državi. Treba je osnovati in razviti obstoječe državne delavnice za popravilo strojev in vagonov. Treba je podpirati snovanje privatnih strojnih in vagonskih tovarn. Ravnotako je treba podpirati snovanje in razvoj tovarn za izdelavo mostnih in gradbenih konstrukcij; kezonov, koles in vijakov, orodja industrijskih in poljedelskih strojev in opreme, ker se take tovarne v vojni lahko spremenijo v tovarne za vojno opremo; žeblice in podkev; telegrafskih in telefonskih aparatov in materiala, optičnih aparatov, termometrov, kirurške opreme, železniških signalov, krampov, lopat. Enako je treba pomagati pri snovanju ostale železne industrije in ako je treba celo z letno subvencijo in carinsko tarifo. Prepovedati je treba snovanje tovarn, ki izdelujejo predmete za narodno obrambo ob državnih mejah. Neobhodno potrebno je, da se vse državne nabave rezervirajo izključno industriji, ki dela za narodno obrambo.

Iz pravosodne prakse.

Obrtno sodišče.

Dne 16. marca 1922 je vstopil tožnik v službo pri toženem podjetju kot zidar za mezdo 25 K od ure ali 1200 K na teden.

Dne 22. novembra je oboel in je bil bolan do 3. decembra, torej 12 dni. Ko je zopet nastopil službo, je zahteval, ker je dobil od bolniške blagajne za prvi teden boleznih bolezensko podporo v znesku 746 K 44 vin., ostalo tedensko mezdo 453 kron 56 vin. od toženega podjetja, opirajoč svoj zahtevek na zakonito določbo, da mora delodajalec plačati obolelemu delavcu mezdo za en teden.

Toženo podjetje je pa zanikalo to dolžnost, češ da zakon določa jasno, da gre plača delavcu za slučaj bolezni le, če bolezen ne traja nad en teden. Višini tožbenega zahtevka toženo podjetje ni ugovarjalo.

Obrtno sodišče je priznalo tožniku plačo za en teden po odbitku od bolniške blagajne prejete bolezenske podpore, in sicer iz sledečih razlogov:

K občnemu državljanškemu zakoniku izdala se je tretja novela z dne 19. marca 1916, št. 69 d. z., ki je sprejela v poglavju »O pogodbah o službovanju« tudi § 1154 b), ki določa: »Službojemnik obdrži pravico zahtevati plačilo, ako je po najmanj 14dnevem službovanju zaradi bolezni ali nezgode za razmerno kratek čas, ki pa ne presega enega tedna, zadržan opravljati službo itd.«

Iz tega besedila zakona izvaja toženo podjetje, da delavec, čigar bolezen traja več kot en teden, nima pravice do plače tudi ne za prvi teden.

To naziranje je pa napačno. Na prvi hip je videti res, kakor da govori za to tudi navedena zakonita določba. Toda k tej razlagi zakona navaja le njegovo nejasno besedilo. Po § 6. o. d. z. se zakona pri njega uporabi ne sme drugače razlagati, kakor je razvidno iz pomena besedi, in če te niso jasne, ozirati se je na zakonodajalčev namen.

Navedena tretja novela k občemu državljanškemu zakoniku vsebuje pa glede službene pogodbe razna določila, iz katerih je razviden namen zakona, delojemalca kot gospodarsko šibkejšega nasproti močnejšemu delodajalcu varovati, in sicer v slučaju bolezni na ta način, da ima vsled bolezni nastalo škodo za gofovo krajšo dobo prevzeti delodajalec kot gospodarsko krepkejši in da se ohrani delojemalcu pravica do plače vsaj za to krajšo dobo.

Temu namenu bi pa nasprotovala razlaga tožene stranke, da ima toženec pravico do enotedenske plače le tedaj, če bolezen ne traja dalj. Pravilna razlaga zamore biti z ozirom na zakonodajalčev namen ščititi delojemalca le ta, da mu gre plača za en teden v vsakem slučaju in za tako razlago § 1154 b) o. d. z. govori tudi poročilo o motivih k tej zakoniti določbi in bi bila tudi naravnost nesmisel nasprotna razlaga, kajti delavec ima vendar tem večjo škodo, čim dalje traja njegova bolezen in je ravno pri daljši bolezni skoraj izključeno morebitno simuliranje.

Izvoz in uvoz.

Izvoz koruze. Fin. ekonom. komite je odobril izvoz 3000 vagonov koruze proti carini 400 Din. V finančnem ministrstvu so napravili kratek račun, da bo to neslo državi za 900 milijonov dinarjev tujih deviz, s čimer se bo valuta korenito popravila. Povrh dobimo 120 milijonov dinarjev carine. Oodobren je izvoz 10.000 stofov duhana, ki prinese državi zopet za 100 milijonov dinarjev tujih valut.

Uvoz vina v češkoslovaško republiko leta 1922. Ves uvoz vina na Češko je znašal lansko leto približno 60.000 hl. Uvozilo se je avstrijsko, laško, francosko in špansko vino. Domači konzum je znašal okoli 600.000 hl, domača produkcija je pa dala približno 800.000 hl. Vinski trgovci bi radi dosegli zmanjšanje carine pri uvozu vina, a vlada noče o tem ničesar slišati.

Izvoz otrobov je z razpisom general. direkcije carin št. 11 z dne 18. jan. C št. 4245 dovoljen proti carini v znesku 25 Din za 100 kg.

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Vinarska zadruga v Metliki bo imela 4. februarja t. l. na svojem vinskem sejmu nad 100 vrst raznih novih in starih vin po zmerni ceni, na kar opozarjamo zlasti naše gostilničarje in vinske trgovce.

Češkoslovaško-grška trgovinska pogodba. Iz Aten poročajo, da sta grški minister za zunanje zadeve Aleksis in češkoslovaški poslanik Mesik podpisala trgovinsko pogodbo za dobo 6 mesecev. Po tej pogodbi sme Grčija uvoziti v Češkoslovaško 2.000.000 kg suhega grozdja, 500.000 kg oljkega olja, 6.720.000 kg suhih fig, 20.000 kg navadnega vina, 15.000 kg vina za lekarno, 15.000 kg likerja in konjaka, 3000 kg vermula; poleg tega se češkoslovaška monopolna uprava obvezuje, da bo kupila od Grčije 700.000 kg tobaka iz starih pokrajin in 1.300.000 kg tobaka iz novih pokrajin Grčije.

Pasiva nemške trgovske bilance. Nemški uvoz je znašal v mesecu listopadu 45.5 milijona meterskih stofov v vrednosti 236.2 milijona zlatih mark, proti 55.5 milijonov stofov v vrednosti 231.7 milijonov zlatih mark v mesecu oktobru. Izvoz je znašal 15.5 milijonov stofov proti 15.4 milijonov stofov v vrednosti 255.5 proti 291.4 milijonov zlatih mark; tako da je od meseca januarja pa do meseca decembra trgovska bilanca pasivna za približno dve milijardi zlatih mark.

Italijanska zunanja trgovina. V prvih sedmih mesecih 1922 je znašala vrednost italijanskega izvoza 8.847.609.288 lir. Pasivnost trgovinske bilance v teh mesecih znaša 3.977.228.000 lir.

Produkcija zlata in srebra v Ameriki. Produkcija zlata v Zedinjenih državah lanskega leta znaša 2.375.019 uncev v vrednosti 49.096.000 dolarjev. Produkcija srebra pa znaša 55.510.329 dol.

Industrija.

Tvornica vagonov v Zagrebu. Casopisi poročajo, da namerava Zveza češkoslovaških industrijalcev zgraditi v Zagrebu tvornico vagonov, ki bi izdelovala dnevno 500 vagonov.

Produkcija premoga na Poljskem. V preteklem letu je znašala produkcija premoga v dombrovskem področju 7.050.458 ton, v krakovskem področju 1.981.032 ton, v tešinskem področju 165.327 ton in v gornjelezjskem področju 25.598.798 tona. Celokupna pro-

dukcija v letu 1922. znaša torej 34 milijonov 795.614 ton ali 85.43 % produkcije leta 1913.

Carina.

Vprašanje izvoznih carin na žito, koruzo in hrastove prage. Iz Beograda poročajo, da finančno ministrstvo še ne namerava za enkrat znižati izvozne carine na koruzo in žito, češ, da je zaradi nizkega tečaja dinarja izvoz pri sedanjih carinskih postavkah mogoč. Čim se dinar zopet popravi, se bo izvršila revizija vseh carin. Nadalje je finančni minister izjavil, da se bo izvozna carina na hrastove prage znižala na 25 %, ker se je pokazalo, da je izvoz pri 35 1/2 % carinski postavki nemogoč.

Carinski dohodki v naši državi so znašali po poročilu generalne direkcije carin v prvi dekadi jan. 30,877.225 Din.

Denarstvo.

Obtok bankovcev v Madžarski je znašal 15. jan. 73.9 milijarde m. K.

Zlata pariteta v Avstriji znaša od 29. januarja do 4. februarja 14.580 a. K.

Davki.

Davčno zavarovanje pri uvozu in izvozu blaga. (Opozoritev ljujske in obrtniške zbornice za Slovenijo v Ljubljani.) Carinarnice pobirajo ob izvozu in uvozu blaga poleg rednih izvoznih in uvoznih carin še po 2 % od vrednosti uvoženega ali izvoženega blaga kot davčno zavarovanje od vseh onih, ki ne predložijo dokazov, da so svoje izvozne, oziroma uvozne obite prijavili za odmero davkov ter davek plačali za ustrezn čas. Uvoznik oziroma izvoznik, ki se hoče ogniti plačilu tega zavarovanja, mora povodom zacarinjenja blaga predložiti carinarnici potrdilo pristojnega davčnega urada, da je od obrti ali opravila, v katero spada uvoženo, oziroma izvoženo blago, plačal davek za prejšnja leta in za vsa pretečena četrtletja tekočega leta. Potrdila, ki jih izdajo davčni uradi izrečno v ta namen, so koleka prosta. Pobrane zneske odpošljejo carinarnice po navodilu generalne direkcije carin takoj onemu davčnemu uradu, v čigar okolišju ima uvoznik ali izvoznik svoje bivališče. Le zneske, katere plačajo inozemci, odpošiljajo carinarnice naravnost glavni državni blagajni v Beograd. Davčni urad zaračuni varščine, katere položijo tuzemci, za račun njim predpisanih davkov tudi, ako so vse zapadle davke že poravnali. V tem zadnjem primeru ima plačnik pravico prositi za povračilo plačane varščine v gotovini. Vendar je pa taka prošnja umesna le takrat, kadar je z varščino krit ves še ostali davčni predpis za določeno leto in preostaja znaten znesek še za račun prihodnjega leta. Prošnje, ki so koleka proste, je vlagati pri pristojnem davčnem uradu. Varščine izvoznikov in uvoznikov, kateri niso zavezani davku, odnosno kateri svojega podjetja ali opravila še niso prijavili za obdačenje, zaračuni davčni

urad kot izredni dohodek na račun splošne blagajniške uprave, to je v prid države in ne v prid plačnikom. V prid plačnikom se torej varščine zaračunijo le v primeru, da je uvoznik ali izvoznik svoje podjetje ali opravilo pravilno prijavil za odmero davka. V teh primerih pa je v interesu plačnikov varščin, da pazijo, da se jim plačani zneski res tudi zaračunijo na račun davkov pri davčnem uradu. Carinarnice zaradi večkrat pomanjkljivih naslovov plačnikov ne morejo odpremiti plačanih zneskov na pravi davčni urad in je pogosto treba posebne opozoritve, da ne gre plačani znesek davkoplačevalcu v izgubo. Primerili so se slučajni, da je založena varščina šla preko Narodne banke in drugih za sprejem nepristojnih blagajnic nad leto dni, preden je dospela na reklamacijo plačnika na pristojni davčni urad. Ker gre večkrat za izdatne zneske, je na strani interesentov gotovo na mestu pazljivost, da se plačane predmetne varščine pravilno zaračunijo.

Promet.

Povišanje lakse v pakelnem prometu s Poljsko. Ministrstvu za pošto in brzojav naše kraljevine in republike Poljske sta zaključili sporazum o povišanju taksa za pakelni promet. Nove lakse slopijo v veljavo, čim ministrski svet potrdi ta sporazum.

Promet poštnih zavojev z Ameriko. Od 1. februarja se imajo odpremiti poštni zavoji z Zedinjene države in njene kolonije (Filipine, Porto-Rico, Hawai itd.) preko Švice (Basel) in Hamburga. Maksimalna teža je 10 kg. Vsaka pošiljka mora biti opremljena z deklaracijo blaga v treh primerkih, a zavoji ne smejo biti zaprti s pečatom, niti pokrovi zakovani ali z železjem okovani. Spremnici se mora za vsak zavoj priložiti odprt račun, in če vrednost vsebine presega 500 francoskih frankov, mora biti račun overovljen po ameriškem konzulatu. Ameriška pošta ne prevzema jamstva za te pošiljke.

Naš vagonski park. Do najnovejših podatkih prometnega ministrstva je naša država prejela dosedaj skoro ves vagonski park, ki ga je naročila preteklo leto v Nemčiji na račun reparacij. Tako smo prejeli od 4000 zaprtih voz 3980, od 5000 odprtih 4983, od 500 sanitarnih 428, od 200 cistern za petrolej 150, od 400 lokomotiv 331 in od 30 ozkoširnih lokomotiv 28. Kar se tiče polniških vagonov, naročenih v preteklem letu, se prične dobavljanje istih šele maja meseca. Razen voznega parka in drugega železniškega materiala je dobilo prometno ministrstvo na račun reparacij tudi dve kompletni delavnici za popravljanje lokomotiv in vagonov.

Prometne izpremembe. Zagrebška direkcija drž. železnic je za čas od nedelje 28. januarja do vključno 6. februarja obustavila sprejemanje in odpremljanje brzovozne in sporovozne robe v vozovnih nakladah iz postaj in za postajo proge Koprivnica-Virovitica-Slatina-Osijek-Dalj in proge

Našice - Nova Kapela Batrina, kakor tudi tranzitiranje takih pošiljatev v obeh smereh ter prog. Od te omejitve so izvzele samo pošiljke živega blaga, vojni material, kakor n. pr. orožje in municija in enako ter režijske pošiljke. Upučivanje pošiljk po pomožnih smereh ni dovoljeno. Obmejnim postajam je strogo naročeno, da v rečenem roku brezpogojno zavrnejo vsako pošiljko, ki bi bila sprejeta v luzemstvu dne 28. januarja ali pozneje, odnosno v inozemstvu dne 31. januarja ali pozneje. Medpotne pošiljke, predane do vključno 27. januarja, odnosno 30. januarja, lahko iztečejo. Prevozna dovoljenja obratnega ravnateljstva juž. železnice, dalirana do vključno 27. jan., izgube v rečenem roku veljavo, v kolikor se ličejo zaprle relacije.

Dobava, prodaja.

Prodaja sodarske robe. Pri kr. direkciji šum v Vinkovcih se bo vršila dne 12. februarja t. l. ob 10. uri dopoldne dražba nemške sodarske robe. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava bele kovine. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 13. februarja t. l. pismena ofertalna licitacija glede dobave 25.000 kilogramov bele kovine - Predmetni oglas je v pisarni trg. in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava mesa za zagrebško garnizijo. Pri divizijski intendanturi v Zagrebu, Gajeva ulica št. 30, se vrši dne 5. februarja t. l. ob 10. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave govejega mesa za čas od 8. februarja do 31. marca 1923 za zagrebško garnizijo. - Predmetni oglas je v pisarni trg. in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Književnost.

Josip Jurčič, Spisi. Uredil dr. Ivan Grafenauer, I. zvezek. Uvod. Narodne pravljice in pripovedke. Spomini na deda. Jurij Kozjak. jesenska noč med slovenskimi polharji. Domen. Dva prijatelja. Leta 1922. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena brošir. Din 20.-, vez. Din 30.-, Jugoslovanska knjigarna ni hranila denarja, da nam omogoča v teh hudih in dragih časih, da dobimo kmalu celotne spise našega pripovednega klasika, Josipa Jurčiča, ki jih po principih ljudske izdaje urejuje dr. Ivan Grafenauer.

Razno.

Intervencije na zunanjih borzah. Finančni minister dr. Stojadinović je naročil zastopnikom fin. ministrstva na Dunaju in v Curihu, naj kupujejo na račun ministra financ naše dinarje, da se tako zviša kurz naše valute.

Požar v čokoladni delavnici. V Novem Sadu je pogorela nova tovarna čokolade »Picret«. Skode je 1,200.000 kron.

Konferenca o južni železnici v Rimu. Z Dunaja poročajo, da je italijanska vlada povabila vse glede južne železnice interesirane države v Rim na konferenco, ki se vrši 5. februarja. Razpravljalo se bo na podlagi beneškega dogovora, ki se je na dunajskem sestanku nekoliko izpremenil in dopolnil. Konferenca bo vprašanje južne železnice končno rešila.

Tržna poročila.

Zagrebški žitni trg (29. jan.). Poslavno baška, odnosno vojvodinska postaja nolirajo: pšenica 475-487.50, koruza žolta nova 237.50-245, rž 362.50 do 375, ječmen za pivovarne 312.50 do 337.50, za krmo 300-310, oves 290 do 305, fižol pisani 375, beli 370-380, pšenična moka št. 0 745-755, št. 2 715 do 725, št. 4 680-690, za krmo 250-275, olrobi drobni 200, debeli 250. Tendenca neizpremenjena, mirna.

Novosadska blagovna borza (29. januarja). Pšenica baška, 10 vagonov, 475-482.5; rž banal., 1 vagon, 382.5; ječmen baški, 3 vagoni, 307.5; banalski, 1 vagon, 305; oves baški, 1 vagon, 295; koruza baška nova, 13 vagonov, 220-235; baška stara, 1 vagon, 315; fižol baški beli, 3 vagoni, 380-390; pšenična moka št. 00, 7 vagonov, 706.5 do 712.5; št. 0, 1 vagon, 700; št. 2, 1 vagon, 675; olrobi, 5 vagonov, 172.5.

Borza

dne 30. januarja 1923.

Zagreb. Devize: Dunaj 0.151 do 0.154, Berlin 0.25-0.30, Pešta 4.10 do 4.20, Milan 515-525, London 510-512, Newyork 107-108.50, Pariz 680-690, Praga 315-320, Švica 2075-2125. - Valute: dolar 102-108, avstr. krona 0.145-0.150, češke krone 310-315, lire 510-513. Efekti: Ljublj. kreditna 215-235, Praštediona 1142.50 do 1160, Slavenska 103-104, Slov. ekskomplna 159, Trbov. premog. 680-710.

Beograd. Devize: Bukarešta 43 do 44, Berlin 0.25-0.27, Pešta 4.10 do 4.20, Pariz 660-680, Praga 305-310, Zeneva 2030-2090, Milan 510-525, London 507-510, Newyork 106-108, valute: dolar blago 108, franki blago 660, leji 44-45.

Curih. Berlin 0.0125, Newyork 536.25, London 24.82, Pariz 32.50, Milan 25.40, Praga 15.40, Budimpešta 0.2025, Bukarešta 2.10, Beograd 4.60, Sofija 3.30, Varšava 0.01625, Dunaj 0.0074, avstr. žigosane krone 0.0074.

Priporočamo: galanterijo, nogavice, potrebščine za čevljarje, sedlarje, krojače in šivilje, gumbe, sukanec, vezenine, svilo, tehtnice decimalne in balančne najceneje pri

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

BERSON
GUMENE PETE IN GUMENE POTPLATE
ceneje in trajnije so kakor usnena!
Najbolje varstvo proti vlagi i mraza!

Raznovrstne
šolske zvezke
za srednje, obrtne in osnovne šole, kompendije, dnevnik in beležnice, raznovrsten papir in vse šolske in pisar. potrebščine dobavlja najceneje
TISKARNA „SAVA“, KRANJ.
Pozor! Za trgovce posebno ugodne cene!

Veletrgovina
A. Šarabon
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznovrstno žganje, moko in deželne pridelke, raznovrstno rudninsko vodo.
Lastna pražarna za kavo in mlin za dišave z električnim obratom.
Ceniki na razpolago.

EN-GROS! EN-GROS!
Galanterija, drobno in norimberško blago, nogavice, trakovi, vezenine ter bombaži.
GASPARI & FANINGER
MARIBOR, Aleksandrova cesta 48.
EN-GROS! EN-GROS!

KAKOL USSAR, tvornica tehtnic
Maribor, Slomškova ulica št. 28.
skladišče vsakovrstnih tehtnic: namiznih, decimalnih, trgovskih in brzotehtnic za trg in mesarjio.

